

DET ØKOLOGISKE RÅD
FREMTIDENS MILJØ SKABES I D...

Miljø- og Planlægningsudvalget
MPU alm. del - Bilag 527
FLF alm. del - Bilag 623
Offentligt

Til
Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1218 København K

5. september 2006.

Det Økologiske Råd har den 4. september 2006 sendt nedenstående brev til miljøminister Connie Hedegaard, hvor vi anbefaler andre supplerende virkemidler end afgifter og kvoter til at opfylde målene i pesticidplan 2004-2009.

Med venlig hilsen

Hans Nielsen

Miljøminister
Connie Hedegaard
Højbro Plads 4
1200 København K

4. september 2006.

Kære Connie Hedegaard,

Det Økologiske Råd overværede Samrådet i Miljø- og Planlægningsudvalget om pesticider den 29. august. Vi er enige med dig i, at det er skuffende og direkte utilfredsstillende, at landbruget ikke har vist resultater i retning af et faldende pesticidforbrug siden vedtagelsen af pesticidplan 2004-2009.

Vi er også enige med dig i, at målet om en behandlingshyppighed på 1,7 i 2009 er realistisk, og at der hverken mangler viden, muligheder eller økonomi til at få den nødvendige viden ud til landmændene. Det er alene landbrugets motivation, der mangler.

Vi ser endvidere med tilfredshed, at du meddelte, at der ville blive nedsat et hurtigt arbejdende udvalg, der skal belyse hvilke supplerende virkemidler, der kan sættes i værk, såfremt det i 2007 viser sig, at der ikke har været et markant fald i pesticidforbruget i år.

Vi er enige i, at der er behov for supplerende virkemidler for at få alle landmænd til at medvirke til at opfylde pesticidplanens mål. Men vi finder, at der også er behov for andre virkemidler end afgifter, og at kvoter ikke bør indføres på grund af en række uheldige sideeffekter. Vi vil her pege på virkemidler, der ikke har været inde i debatten hidtil, og som vi opfordrer dig til at inddrage i det hurtigt arbejdende udvalgs arbejde.

Det Økologiske Råd opfordrer dig endvidere til at inddrage de parter, der deltog i Bichel-udvalget, i valget af de supplerende virkemidler med henblik på at opnå den størst mulige forståelse og opbakning til dem.

Det Økologiske Råds forslag

Vi foreslår som virkemiddel, at alle landbrugsbedrifter på over 50 ha skal dokumentere, at de opfylder kravene til "Godt landmandskab" og "Integreret bekæmpelse".

Dokumentationen skal omfatte en pesticidreduktionsplan og en sprøjtejournal med behandlingsindekset for de enkelte afgrøder sat i forhold til de beregnede vejledende måltal baseret på Pesticidplan 2004-2009. Formålet skal være at synliggøre reduktionsmulighederne for alle landmænd og at motivere dem, der har et overforbrug til en forøget indsats for at reducere deres forbrug. Dokumentationen offentliggøres på Internettet for yderligere at motivere de landmænd, der ikke lever op til pesticidplanens mål, og for at de landmænd, der overholder pesticidplanen, kan opnå anerkendelse herfor.

Sprøjtejournalen skal endvidere udbygges med oplysninger om mængden af skadevoldere, der har udløst sprøjningen. Hvis bedriftens behandlingsindeks overskrider måltallet med hensyn til ukrudt væsentligt, skal landmanden af en autoriseret konsulent få foretaget en registrering af udbredelsen af de ukrudtsarter på bedriften, der er årsag til det øgede sprøjtebehov, og af ukrudtsmængden umiddelbart før, under eller umiddelbart efter høst. Konsulenten skal på baggrund af disse oplysninger udarbejde en pesticidreduktionsplan, der er i overensstemmelse med "Godt landmandskab" og integreret bekæmpelse.

Endvidere bør de teknologier fremmes, som kan minimere pesticidanvendelsen både med hensyn til sprøjtebehov og -dosering. Det skadevoldende ukrudt er ofte meget ujævnt fordelt på markerne f.eks. kun i pletter eller lavninger, og pesticidforbruget vil derfor kunne reduceres betydeligt ved benyttelse af computerstyring, der kun sprøjter med de enkelte sprøjtemidler, hvor der er behov for det. Danmark vil kunne blive førende på dette teknologiområde, hvis vi som de første stiller krav, der motiverer landbruget til at tage dem i anvendelse.

Begrundelse for forslagene

Det Økologiske Råd mener, at afgifter er et utilstrækkeligt virkemiddel, og at kvoter er et u hensigtsmæssigt virkemiddel til at få opfyldt pesticidplanens mål om et behandlingsindeks (BI) på 1,7 i 2009, da de vil fremme ulovlig import af pesticider. Endelig er det svært at forestille sig afgifter, der er så høje, at de vil have nogen mærkbar effekt på specielt insekticider, hvor prisen ofte ligger under 50 kr/ha for selve sprøjtemidlet.

Fødevarøkonomisk Instituts rapport fra 2003 "Opdatering af Bichel-udvalgets driftsøkonomiske analyser" viser, at pesticidforbruget er størst på de største bedrifter, og at det skyldes, at det er mere rationelt at plansprøjte alle markerne end at sprøjte efter behov. Omvendt er der nogle bedrifter, som har et meget lavt forbrug, fordi de går målrettet efter at minimere forbruget. Det taler for en målrettet indsats over for de store landbrug.

Landmændene kan opdeles i 3 typer i forhold til deres pesticidforbrug:

1. Landmænd på små eller mellemstore landbrug kender deres jord og afgrøder ned i den mindste detalje. De er "erfaringsbaserede" og baserer deres forbrug af pesticider på en god fornemmelse for behovet. Mange er specialiserede planteavlere, hvor besparelsen ved at minimere pesticidforbruget er væsentlig for bedriftens indtjening. De har typisk et pesticidforbrug, der ligger under bedriftens måltal.

2. Landmænd på store landbrug har så meget at gøre, at de ikke kender deres jord og afgrøder i detaljen. De er "systembaserede" og laver typisk en sprøjteplan, hvor der sprøjtes uanset om der er behov eller ej, fordi det er lettest og ikke koster noget særligt. Sprøjtningen foretages ofte af en ansat, der blot skal følge sprøjteplanen. For disse landbrug vil der typisk være en meget lille eller ingen besparelse ved at minimere pesticidforbruget. De har typisk et pesticidforbrug, der ligger væsentligt over bedriftens måltal.
3. Kvæg- og svineavlere har deres primære interesse i husdyrproduktionen. De er "rådgivningsbaserede" og får derfor typisk udarbejdet en sprøjteplan med hjælp fra en landbrugskonsulent. Landbrugskonsulenten kender ikke ukrudtsproblemerne ned i detaljen og kan ikke være ude på marken og vurdere, om der er behov for sprøjtning. Landbrugets konsulenter udarbejder ca. 10.000 sådanne sprøjteplaner om året. For kvæg- og svineavlerne er besparelsen ved at minimere pesticidforbruget uden væsentlig betydning for bedriftens indtjening. De rådgivningsbaserede landbrug ligger typisk over bedriftens måltal.

Baggrunden for det stigende pesticidforbrug er således, at de "systembaserede" og de "rådgivningsbaserede" landmænd ikke er motiverede til at benytte de virkemidler til pesticidreduktion, som Landbrugets Rådgivningscenter har udarbejdet i samarbejde med Miljøstyrelsen i de seneste årtier. Det er også en medvirkende forklaring på, at Landbrugets Rådgivningscenter i 2005 kun udarbejdede 583 pesticidreduktionsplaner ud af de 1.500, der var planlagt. Og at det i første halvår af 2006 kun uarbejdede 74 ud af de 900, der er planlagt for hele 2006.

Hvis landmændene ikke er interesseret i at tage virkemidlerne i anvendelse, nytter det ikke, at Landbrugets Rådgivningscenter presser dem til at få udarbejdet en gratis pesticidreduktionsplan, for så vil de jo bare lade være med at følge den.

I Landbrugsavisen uge 38, 2005 udtaler en landbrugskonsulent, at af de landmænd, der har deltaget i hans erfagrupper, har 95% kunnet holde sig under BI 1,7.

Der er derfor behov for supplerende virkemidler, der kan motivere alle landmændene til at sætte fokus på deres pesticidforbrug og på "godt landmandskab" for at opfylde målene i pesticidplan 2004-2009.

Reglerne for godt landmandskab blev vedtaget af landbruget i 1996 og indebærer at:

"Vi vil forebygge forekomsten af ukrudt, sygdomme og skadedyr gennem et godt sædskifte og ved at vælge resistente sorter. Vi vil reducere forbruget af plantebeskyttelsesmidler under hensyntagen til kvalitet og det økonomiske nettoudbytte. Igennem korrekte sortsvalg, dyrkningsteknik og gødskning vil vi fjerne behovet for vækstreguleringsmidler.

Vi vil bl.a.:

- kun benytte bekæmpelsesmidler, når der er konstateret et behov, som f.eks. at en skadetærskel er overskredet, eller der er varslet betydende angreb af den pågældende skadevolder i området, og
- tilpasse doseringen til det konstaterede behov og anvende så specifikke midler som muligt."

Både de store "systembaserede" landbrug og de rådgivningsbaserede kvæg- og svineavlere opfylder således ikke kravene til "godt landmandskab".

Hvis hele landbruget overholdt "godt landmandskab", ville det bl.a. føre til stop for anvendelsen af vækstreguleringsmidler og næsten stop for anvendelsen af insektmidler i korn. Det ville alene have reduceret behandlingsindekset for 2005 med næsten 0,25.

Det er paradoksalt, at strukturudviklingen øger pesticidforbruget til skade for miljøet, mens strukturudviklingen i husdyrproduktionen reducerer ammoniakforureningen til gavn for miljøet. Der er derfor behov for initiativer, der kan vende udviklingen, så strukturudviklingen i planteavl også kan blive til gavn for miljøet i form af et lavere pesticidforbrug. Der skal derfor stilles krav om øget forebyggelse af skadevoldere og minimering af forbruget af pesticider i planteavl på de store systembaserede landbrug og de rådgivningsbaserede kvæg- og svinebrug.

I 2004 lå 79% af landbrugsarealet på bedrifter på over 50 ha og 54% af landbrugsarealet på bedrifter over 100 ha. I 2015 skønnes 69% af landbrugsarealet at ligge på bedrifter over 100 ha. I 2004 var der 16.880 bedrifter over 50 ha og 7.840 bedrifter over 100 ha.

Det vil derfor ikke være nogen uoverkommelig opgave at få udarbejdet pesticidreduktionsplaner for alle bedrifter over 50 ha i betragtning af, at Landbrugets Rådgivningscenter allerede har udarbejdet 8.000 pesticidreduktionsplaner.

Tabel 1: Forventet udvikling i antallet af bedrifter fra 2001 til 2015:

	2001	2015
0-50 ha	35.825	15.686
50-100 ha	10.662	6.548
100-200 ha	5.530	7.359
200 ha og derover	1.472	2.028

Kilde: Dansk landbrug i 2015.

Dansk Landbrug har fremført, at det ikke betyder noget for grundvandet at pesticidforbruget er stigende, da det afgørende er, *hvilke* pesticider der er tilladt. Det stigende pesticidforbrug betyder imidlertid meget for naturen i det åbne land dvs. plantelivet, frøerne, insekterne og fuglene. Antallet af vilde planter på de dyrkede marker er faldet voldsomt gennem de seneste årtier, og dermed også fødegrundlaget for insekter, frøer og fugle m.m.

En forøget pesticidafgift vil ikke kunne sikre en behandlingshyppighed på 1,7 i 2009.

Danmark har i dag en afgift på 54% på insektmidler og 33% på ukrudts- og svampemidler, og de giver et provenu på ca. 375 mio. kr. årligt. Afgiften er således langt højere end i de øvrige få EU-lande, der har afgifter på pesticider. I Sverige er det f.eks. kun 20 kr./kg aktivt stof (de 375 mio. kr. svarer til en afgift på ca. 125 kr./kg aktivt stof) og i Finland 3,5% af omsætningsværdien.

For at sikre en væsentlig effekt på f.eks. forbruget af insektmidler i korn, skal pesticidafgiften være ekstrem høj, fordi prisen på sprøjtemidlet (40 kr/ha for insektmiddel) kun udgør en lille brøkdel af de samlede udgifter ved sprøjtningen (160 kr/ha for insektmiddel). Det er baggrunden for, at især de store landbrug anvender insektmidler mod bladlus i korn som plansprøjtning. Sprøjtningen sker sammen med svampemidler, så der ikke skal foretages en særskilt sprøjtning mod bladlus, hvis skadetærsklen for bladlus skulle blive overskredet senere i vækstsæsonen.

Nogle insektmidler anvendes i doser på ca. 10 gram/ha, og de vil derfor være meget lette at smugle ind i landet ved meget høje afgifter. Desuden vil tabet i dækningsbidrag ved manglende adfærdsændring på "systembaserede" og de "rådgivningsbaserede" være ringe, og afgifterne vil derfor ikke være et tilstrækkeligt incitament til den ønskede adfærdsændring på disse landbrug, hvor pesticidforbruget typisk ligger over bedriftens måltal.

Da pesticidafgiften steg kraftigt i 2002 reducerede producenterne priserne så kraftigt, at de blev lavere end før afgiftsforhøjelsen. En afgiftsforhøjelse vil af den grund ikke hverken give nogen garanti for, at priserne vil stige tilsvarende eller at forbruget vil falde.

Priserne på pesticider er ifølge LandbrugsAvisen den 12. maj 2006 generelt faldet med 20% det seneste år og styrtdykket med op til 50% for enkelte midlers vedkommende. En afgiftsforhøjelse er derfor ikke irrelevant, men den vil som nævnt ikke kunne reducere behandlingshyppigheden til 1,7 i 2009 uden at blive så høj, at den vil skabe et illegalt pesticidmarked.

En afgiftsforhøjelse vil endvidere ramme de små og mellemstore bedrifter hårdest, fordi de store bedrifter opnår betydelige rabatter på deres indkøb af pesticider. Det Økologiske Råd finder det vigtigt, at pesticidafgifterne ikke bringes op på et niveau, der vil føre til skabelse af et illegalt marked for afgiftsfri pesticider.

En kvoteordning vil føre til store pesticidlagre på bedrifterne og fremme illegal handel med pesticider

Ved en kvoteordning får hver landmand tildelt en kvote baseret på måltallene for hans aktuelle afgrødesammensætning. Hvis hans forbrug ligger over måltallet må han købe en yderligere kvote fra landmænd, der ligger under måltallet. Prisen afhænger af den aktuelle efterspørgsel. Med de mange landbrugsbedrifter vil det give et stort administrativt system, og det vil føre til store pesticidlagre på de enkelte bedrifter for at sikre sig, at de også har de fornødne pesticider, når der opstår et sprøjtebehov. Landmanden kan nemlig ikke lige skaffe sig en kvote, hvis der pludselig opstår et særligt behov for sprøjtning. Desuden kan han risikere, at kvoteprisen er meget høj på det tidspunkt, hvor han får et særligt stort sprøjtebehov.

Hertil kommer, at der ikke findes noget behandlingsindeks for pesticidanvendelsen i frugtavl og gartneri, og at der derfor mangler et grundlag for at fastsætte kvoter for frugtavl og gartneri. Da frugtavl og gartneri til en vis grad anvender de samme pesticider som landbruget, vil en kvoteordning for landbruget alene enten skabe problemer for frugtavlerne og gartnerne eller skabe mulighed for omgåelse af kvoteordningen.

En kvoteordning vil ikke kun sætte fokus på pesticidreduktion hos landmanden, men også sætte fokus på, hvordan han kan skaffe sig pesticider på anden vis. Landbruget har netop benyttet illegal import af gødning som argument for at hæve gødningsnormerne. Illegal import vil derfor også være et stærkt argument imod en yderligere reduktion af kvoterne i fremtiden.

En kvoteordning vil endvidere åbne for et omfattende salg af pesticider mellem landmænd indbyrdes, så det vil blive meget vanskeligere for myndighederne at kontrollere, at der ikke opstår et sort marked for ulovligt indførte pesticider uden om grovvarseselskaberne.

EU-Kommissionen har netop foreslået en ny regulering i EU, der medfører, at det fremover kun er personer med sprøjtecertifikat, der kan få adgang til at købe pesticider, der er godkendt til erhvervsmæssig anvendelse. Det vil således være muligt at få et overblik over de enkelte bedrifters forbrug af pesticider ud fra deres indkøb og sammenligne dette med deres faktuelle forbrug ifølge sprøjtejournalerne. Denne mulighed vil forsvinde, hvis der opstår et marked for handel med pesticider mellem landmændene indbyrdes.

Med venlig hilsen

Hans Nielsen

Kopi er sendt til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg og Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

ⁱ Integreret bekæmpelse er "Rationel anvendelse af en kombination af biologiske, bioteknologiske, kemiske og dyrkningsmæssige eller planteavlsmæssige metoder, hvorved anvendelsen af kemiske plantebeskyttelsesmidler begrænses til det absolutte minimum, der er nødvendigt for at holde skadegørerne under et niveau, hvorpå der forårsages økonomisk uacceptable skader eller tab."